

ENSV Siseministeeriumi struktuur ja kaadrid 1953–1954

VALDUR OHMANN

■ 1953. aasta märtsis, pärast Stalini surma, asus Lavrenti Beria taas NSVL Siseministeeriumi etteotsa.¹ Ta viis läbi terve rea strukturealseid muudatusi. Olulisim neist oli julgeolekustruktuuri de allutamine siseministeeriumile, nagu see oli 1930. aastate lõpus ja 1940. aastate algul, kui Beria oli Siseasjade Rahvakomissariaadi eesotsas ning selle alluvuses oli Riikliku Julgeoleku Peavalitsus kõigi tema allüksustega.

Mõistetavalt puudutasid niisugused ümberkorraldused ka ENSV Siseministeeriumi. 15. juunist 1953 pärineb ENSV siseministri käskkiri nr 158, mille lisas on üksikasjaliselt loetletud ENSV Siseministeeriumi (SM) struktuuriüksused ja nende juhid.² Nimetatud käskkiri ongi peaaesjalikult aluseks olnud ENSV SM struktuuri skeemile, millesse on korrekture tehtud mõningate hilisemate käskkirjade järgi.

Ülevaatlikkuse mõttes on Aleksandr Kukurini ja Nikita Petrovi uurimuste põhjal³ lisatud skeemi struktuuriüksused, mis NSV Liidu tasandil eksisteerisid, kuid mille olemasolu kohta Eestis pole dokumentaalset kinnitust leitud.

Kuna ENSV julgeoleku struktuuriüksused pole ENSV siseministri käskkirjas muudest struktuuriüksustest eristatavad, siis on need skeemil

teadlikult esile toodud, ehkki institutsiooni sisemises asjaajamises pole taoline spetsiaalne eristamine täheldatav.

ENSV riikliku julgeoleku struktuuri ja kaadri kohta on andmeid väga napilt. Põgusa ülevaate sellest on andnud Indrek Jürjo 1997. aastal ilmunud dokumendipublikatsiooni eessõnas.⁴

Allikate nappusele vaatamata on erinevaid andmeid kõrvutades ENSV julgeoleku kaadrist ja struktuurist siiski võimalik mingi üldpilt kujundada. Järgnevalt on toodud andmed ENSV Siseministeeriumi struktuuriüksuses 1953/1954. eksisteerinud julgeolekuorganite juhtide varasema ja hilisema teenistuskäigu kohta niivõrd-kuivõrd need on ENSV Siseministeeriumi ja EKP Keskkomitee dokumentides ning juba publitseeritud väljaannetest kättesaadavad. Siin toodud teatmestu võimaldab konkreetse julgeolekutöötaja paigutada vajalikul ajahetkel riikliku julgeoleku struktuuri. Sel moel on võimalik olemasolevatele arhiivandmetele tuginedes visandada osaline pilt KGB hilisemast või varasemast struktuurist. ENSV MN j.a Riikliku Julgeoleku Komitee keskaparaadi materjalid jõuti paraku ilmselt enne Nõukogude Liidu lagunemist Venemaa le toimetada.

■ **Andrejev, Igor Mihhaili p** (s 10.04.1914 – 1972) – ENSV SARK kriminaaljälituse operatiivvolinik Narvas 28.08.–4.11.1940; ENSV SARK Miilitsavalitsuse vanemoperatiivvolinik eriinspektsioonis 4.11.1940 – 23.08.1941; ENSV RJRK uurimisosakonna vanemuurija 18.03.1944 – 15.01.1945; ENSV RJRK 2. osakonna 9. jsk ülema asetäitja 15.01.1945 – 1.12.1945; ENSV RJRK 2. osakonna 2. jsk ülema asetäitja 1.12.1945 – 6.10.1946, vanemleitnant; ENSV RJM 2. osakonna 3. jsk ülem 6.10.1946 – 18.04.1949; ENSV RJM 2-"H" (edaspidi eestikeelses transkriptsioonis 2-"N") osakonna 3. jsk ülem 18.04.1949 – 1.02.1951; ENSV RJM 2-"N" osakonna 1. jsk ülem 1.02.1951 – 2.01.1952; ENSV RJM 2-"N" osakonna ülema asetäitja 2.01.1952 – 16.06.1953; ENSV SM julgeolekustruktuuri 4. osakonna ülema asetäitja 16.06.1953 – 1.04.1954, major; ENSV MN j.a RJK 4. osakonna ülema asetäitja 1.04.1954 – 20.08.1959, 1959. aastast alampolkovnik; ENSV MN j.a RJK Keila rajooni operatiivvolinik 20.08.1959 – 26.05.1962, mil Keila rajooni operatiivvoliniku koht likvideeriti. (ERAF, f 1, n 6, s 124; ERAF, SM f 17, n 2, s 27, l 260)

■ **Andrussov, Genrih Ivani p** (8.07.1908 – 19.05.1984) – ENSV SM banditismivastase võitluse osakonna (ОББ) jaoskonna ülem november 1944 – jaanuar 1947; ENSV SM ja juunist RJM 2-"N" osakonna 4. jsk ülem jaanuar 1947 – juuni 1950; ENSV RJM sekretariaadi ülem juuni 1950 – juuni 1952; ENSV RJM Tallinna oblastivalitsuse sekretariaadi ülem juuni 1952 – mai 1953; ENSV SM julgeolekustruktuuri 8. osakonna ülem alates 27.05.1953, alampolkovnik; ENSV MN j.a RJK 8. osakonna ülem 27.05.1954 – 19.03.1959. Seejärel reorganiseeriti 8. osakond 8. jaoskonnaks ja selle ülemaks määrati nüüdsest juba polkovniku auastmes G. Andrussov. NSVL usuasjade voliniku vaneminstruktor ENSV-s august 1960 – oktoober 1960; NSVL MN j.a usukultusasjade nõukogu voliniku ajutine kt ENSV-s oktoobrist 1960; usuasjade voliniku kohalt vabastati 18.07.1966. (ERAF, f 1, n 6, s 4466; ERAF, SM f 17, n 2, s 27, l 182)

■ **Anfilogov, Vjatseslav Vjatseslavi p** (s 22.01.1906) – ENSV RJM "V" ("B") osakonna ülem aprill 1951 – 23.07.1951, julgeoleku major. Sel ajal lülitati ametikoht EKP KK nomenklatuurist välja ja tema vahepealne teenistuskäik ei ole olemasolevate dokumentide põhjal tuvastatav. Saksamaal elas vanem tütar Irina Anfilogova-Butkova RJM vastuluures töötava mehega. Oli tütrega kirjavahetuses. ENSV SM julgeolekustruktuuri 6. eriosakonna ülema asetäitja alates 27.05.1953, alampolkovnik. Edasine teenistuskäik ei selgu. (ERAF, f 1, n. 6, s 4870; ERAF, SM f 17, n. 2, s 27, l 183)

■ **Avik, Oskar Jossifi p** (s 17.11.1897 Kroonlinnas) – ENSV SM banditismivastase võitluse osakonna (ОББ) ülema asetäitja ja jsk ülem 20.08.1944 – jaanuar 1947, major; ENSV SM vanglaosakonna ülem jaanuar 1947 – oktoober 1948; ENSV SM mobilisatsiooniosakonna ülem oktoober 1948 – 9.10.1951; NSVL SM käskkirjaga nr 1336 oktoobrist 1951 arvati Nõukogude armee reservi seoses halva tervisliku seisundiga (invalidistumine). NSVL SM juhtkonna otsusega kutsuti taas ENSV SM liinis teenistusse ENSV SM parteikomitee sekretäriks veebruarist 1952, kuna seni seda kohta täitnud Ivan Ivani p Krotov kutsuti tagasi NSVL SM käsutusse. ENSV SM 1. eriosakonna ülema kt juunist 1953, polkovnik; august 1953 1. eriosakonna ülem. Juunist 1954 palus O. Avik erru tervisliku seisundi tõttu. 1955–1956 Tallinna masinatehase parteibüroo sekretär. 1956–1972 EKP KK Parteikomisjoni mittekoosseisuline liige. (ERAF, f 1, n 6, s 5)

¹ Beria reformidest vt lähemalt: T. Tannberg, "Lubjanka marssal" Nõukogude impeeriumi äärealasid reformimas. – Tuna 1999, nr 3, lk 22–37; Tuna 1999, nr 4, lk 56–71; Tuna 2000 nr 1, lk 42–52.

² ERAF, SM f 17, n 2, s 27, l 253–295.

³ Lubjanka. VČK-NKVD-NKGB-MGB-MVD-KGB. 1917–1960. Spravočnik. Moskva: Meždunarodnyj Fond Demokratija. 1997; A. Kokurin, N. Petrov – MVD: struktura, funktsij, kadry (1953–1954). – Svobodnaja Mysl' 1998, nr 1, lk 112–123.

⁴ Aruanne Riikliku Julgeoleku Komitee 2. vastuluureosakonna tööst 1954–1955. – Ad Fontes nr 2. Kommenteerinud Indrek Jürjo ja Tõnis Ritson. Tallinn, 1997, lk 3–13.

■ **Beljajev, Vassili Nikita p** (s märtsis 1910) – ENSV SARK majandusosakonna vanem operatiivvolinik august 1940 – august 1941; ENSV RJRK 2. osakonna 1. jsk ülem mai–detsember 1944; Tartu linna julgeoleku ülem, detsember 1944 – november 1946; ENSV RJM 2. osakonna jaoskonna ülem, november 1946 – veebruar 1952; ENSV RJM 2-“N” osakonna ülema asetäitja, veebruar 1952 – juuni 1952; ENSV RJM 5. osakonna ülema asetäitja, juuni 1952 – mai 1953; ENSV RJM Tallinna oblastivalitsuse ülema asetäitja, mai 1953 – juuni 1953 ENSV SM julgeolekustruktuuri 4. osakonna ülema asetäitja, juuni 1953 – märts 1954; ENSV MN j.a Riikliku Julgeoleku Komitee 4. osakonna ülem märts 1954 – 18.02.1956, alampolkovnik, 1956. aastast polkovnik; 18. 2.1956 – 4.12.1958 NSVL MN j.a RJK SDV-s Berliinis asuva vanemnõuniku aparaadi nõunik; ENSV MN j.a Riikliku Julgeoleku Komitee 4. osakonna ülem kuni 31.03.1960, mil osakond likvideeriti ning V. N. Beljajev saadeti pensionile. Jaanuaris said ENSV julgeolekutöötajad polkovnik V. N. Beljajev, major E. I. Miller ja major V. I. Verholašin EKP KK büroo otsusega (protokoll nr 62 § 39 22.01.1960) parteilise karistuse. (ERAF, f 1, n 6, s 5003; Aruanne Riikliku Julgeoleku Komitee 2. vastuluureosakonna tööst 1954–1955, nr 2, l 5; ERAF, SM f 17, n 2, s 27, l 260)

■ **Boreiša, Ivan Lazari p** (03.07.1910 – 1971) – ENSV RJM 7. osakonna ülem juuli 1950 – mai 1953, major; ENSV SM julgeolekustruktuuri 7. osakonna ülema asetäitja mai 1953 – aprill 1954, alampolkovnik. Maist 1953, seoses rahvusliku kaadri esiletõstmisega, viidi üle 7. osakonna ülema asetäitjaks. ENSV MN j.a RJK 7. osakonna ülema asetäitja aprill 1954 – august 1954; ENSV MN j.a RJK operatiivtehnika osakonna ülem alates 24.08.1959, mil vabastati 7. osakonna ülema kohalt. Operatiivtehnika osakonna ülem kuni 22.05.1965, mil ta vabastati sellelt kohalt vanuse ja halvaervisliku seisundi tõttu ning saadeti pensionile. Polkovnik. (ERAF, f 1, n 6, s 259)

■ **Borel, Oskar Ivani p** (s 24.11.1907) – ENSV RJRK operatiivvoliniku abi juuni – august 1941; ENSV RJRK Narva linnaosakonna ülema abi märts 1944 – märts 1945; ENSV RJRK 2. osakonna 5. jaoskonna ülem märts 1945 – juuli

1945; ENSV RJRK Viljandimaa osakonna ülema asetäitja juuli – oktoober 1945, leitnant; ENSV RJM Viljandimaa osakonna ülem oktoober 1945 – oktoober 1947, vanemleitnant. Vabastati ülema kohalt seoses tööga mittetoimetulemisega. ENSV RJM Viljandimaa osakonna ülema asetäitja oktoober 1947 – oktoober 1950; ENSV RJM Põltsamaa rajooniosakonna ülem oktoober 1950 – mai 1953, kapten; ENSV SM julgeolekustruktuuri 4. osakonna ülem 27.05.1953 – august 1953, major; ENSV siseministri juures inspeksiooni ülem august 1953 – aprill 1954; ENSV MN j.a. RJK 7. osakonna ülema asetäitja aprill 1954 – august 1959, alampolkovnik; ENSV MN j.a. RJK 7. osakonna ülem 20.08.1959 – aprill 1960. Vabastati seoses koosseisude koondamisega ja saadeti pensionile. 7. osakonna ülemaks sai Avtonomov, K. N. (ERAF, f 1, n 6, s. 5060; ERAF, SM f 17, n 2, s 27, l 182)

■ **Erik, Ervin Rudolfi p** (s 28.03.1921 Novgorodi obl Valdai raj) – ENSV SM julgeolekustruktuuri 3. erijaoskonna ülema asetäitja alates 15.06.1953, vanemleitnant. (ERAF, SM f 17, n 2, s 27, l 273; ERAF, SM f 1, n 2, s 29172)

■ **Filimonov, Mihhail Vassili p** (22.08.1914 – 28.06.1978) – ENSV SARK Virumaa osakonna vanemoperatiivvolinik august 1940 – juuli 1941; ENSV SARK/RJRK Virumaa osakonna ülem jaanuar–august 1944; ENSV RJRK 2. osakonna vanemoperatiivvolinik august 1944 – 11.01.1945; ENSV RJRK 2. osakonna 5. jsk ülema asetäitja 11.01.1945 – jaanuar 1946; ENSV RJM 2-“N” osakonna 1. jsk ülem jaanuar 1946 – mai 1948; ENSV RJM 2. osakonna ülema asetäitja mai 1948 – juuli 1950; ENSV RJM 1. osakonna ülema asetäitja juuli 1950 – august 1951, major; ENSV RJM 1. osakonna ülem august 1951 – märts 1953, alampolkovnik; ENSV SM julgeolekustruktuuri 2. osakonna ülema asetäitja 18.03.1953 – juuni 1953; ENSV SM julgeolekustruktuuri 2. osakonna ülema asetäitja 15.06.1953 – august 1953; ENSV SM julgeolekustruktuuri 2. osakonna ülem august 1953 – 1.04.1954 (ametialasel lähetusel Rootsis 20.04.1954 – 15.03.1954); ENSV MN j.a RJK 1. osakonna ülema kt 1.04.1954 – juuni 1954; ENSV MN j.a RJK 1. osakonna ülem juuni 1954 – juuni 1955 (ametialasel lähetusel Šveitsis

1.08.1954 – 25.08.1954). Juunis 1955 vabastati ja viidi teisele tööle, kuna ei suutnud tagada temale pandud ülesannete täitmist. Valgevene NSV MN j.a RJK 1. osakonna ülema asetäitja juuni 1955 – august 1956; Valgevene NSV MN j.a RJK 1. osakonna ülem august 1956 – märts 1960 (ametialasel lähetusel SDV-s 15.12.1958 – 15.01.1959). Vabastati koosseisude märgatava koondamise tõttu märtsist 1960 julgeolekust ja arvati reservi polkovniku austmes. Valgevene NSV Rahvamajanduse Nõukogu vaneminsener oktoober 1960 – 27.07.1961. Lahkus omal soovil. Asus Eestisse elama 30.07.1961. Tallinna Linna TK Kaubandusvalitsuse tsiviilkaitse staabi ülema asetäitja 10.01.1962 – 10.05.1962, ENSV MN j. a teaduslike uurimistööde koordineerimise riikliku komitee välissuhete osakonna (hiljem teaduslik-tehnilise informatsiooni osakonna) vaneminsener 10.05.1962 – 1.01.1966, mil komitee likvideeriti. (ERAF, f 1, n 6, s 4692; ERAF, SM f 17, n 2, s 27, l 258; Aruanne Riikliku Julgeoleku Komitee 2. vastuluureosakonna tööst 1954–1955, nr 2, l 5)

■ **Gagarin, Ivan Sergei p** – ENSV SM julgeolekustruktuuri "B" ("B") osakonna ülema asetäitja kuni juunini 1953; ENSV SM 2. osakonna ülema asetäitja alates 15.06.1953. (ERAF, f SM 17, n 2, s 27, l 272)

■ **Ibrus, Arnold Karli p** (3.02.1914 Virumaal Tapa kandis – 1973) – Eesti armees sidepataljoni teenistuses 1934–1935. Eestis tegeles raadioasjanduse valdkonnas 1936–1940. Rahva Omakaitstes 15.07 – 15.08.1940. ENSV RJRK 4. eriosakonnas raadiojaama tehnik 15.08.1940 – 1.09.1941. Sõja ajal NSVL julgeolekustruktuurides ametis raadioside alal; ENSV RJRK 2. osakonna 6. jsk operatiivvolinik 20.12.1944 – 10.04.1945; ENSV RJM "B" ("B") osakonna 1. jsk insener 10.04.1945 – 14.02.1952; ENSV RJM spetsiaalse operatiivjaoskonna vanemoperatiivvolinik 14.02.1952 – 27.05.1953; ENSV SM julgeolekustruktuuri 2. eriosakonna ülem (endine "B" osakond) (endine 2. eriosakonna ülem polkovnik Vladimir Ševlakov viidi üle teisele tööle) 27.05.1953 – 1.04.1953, kapten; ENSV MN j.a RJK 2. eriosakonna ülema kt, hiljem ülem kuni osakonna likvideerimiseni 1.04.1954 – 22.08.1959; ENSV MN j.a RJK ope-

ratiivtehnika osakonna ülema asetäitja augustist 1959. (ERAF, f 1, n 6, s 841; ERAF, SM f 17, n 2, s 27, l 182)

■ **Jermakov, German Kiprijani p** – ENSV SM julgeolekustruktuuri 4. erijaoskonna ülem 15.06.1953, alampolkovnik. (ERAF, SM f 17, n 2, s 27, l 273)

■ **Joosepson, Ivan Karli p** (s 24.07.1918 Tomskis) – ENSV RJRK uurimisosakonna jsk ülem november 1944 – märts 1945; ENSV RJM 1. osakonna vanemoperatiivvolinik märts 1945 – veebruar 1948; ENSV RJM 2. osakonna jsk ülema asetäitja veebruar 1948 – juuni 1950; ENSV RJM 1. (uurimis-)osakonna 2. jsk ülem juuni 1950 – mai 1953, julgeolekumajor; ENSV SM julgeolekustruktuuri 7. osakonna ülem 27.05.1953 – 13.05.1954, mil ametikoht lülitati välja EKP KK nomenklatuurist. (ERAF, f 1, n 6, s 5878; ERAF, SM f 17, n 1, s 54, l 32; ERAF, SM f. 17, n 2, s 27 l 182, 268)

■ **Kikas, Eduard Peetri p** – ENSV SM julgeolekustruktuuri 5. osakonna ülem 27.05.1953, kapten; 21.02.1972 on tema ametikohaks määratud ENSV MN j.a 5. osakonna ülema asetäitja, alampolkovnik. (ERAF, SM f 17, n 2, s 27, l 182; ERAF, SM f 136, s 10235, l 56)

■ **Kinarov, Ivan Paveli p** (s 29.07.1913) – Öpingud NSVL RJM kõrgemas koolis jaanuar 1948 – juuni 1950; ENSV RJM 2. osakonna ülema asetäitja juuni 1950 – 12.07.1952, major; ENSV RJM Pärnu oblastivalitsuse ülem 12.07.1952 – mai 1953; ENSV SM julgeolekustruktuuri 1. osakonna ülema asetäitja juunist 1953. ENSV SM julgeolekustruktuuri 1. eriosakonna ülema kt 28.01.1954. (ERAF, f 1, n 6, s 6255; ERAF, SM f 17, n 2, s 27, l 254)

■ **Kisseljov, Sergei Ivani p** (s okt 1920) – ENSV RJM 2-"N" osakonna 1. jsk ülem juuni 1950 – juuli 1952; Pärnu oblastivalitsuse julgeoleku ülema asetäitja juuli 1952 – juuni 1953; ENSV SM julgeolekustruktuuri 5. osakonna ülema asetäitja juuni 1953 – aprill 1954 ENSV MN j.a Riikliku Julgeoleku Komitee ülema asetäitja kaadrite alal aprillist 1954 – 10.07.1956, alampolkovnik. Edasise kohta andmed puuduvad. (ERAF, f 1, n 6, s 6281; Aruanne Riikliku Julgeoleku Komitee 2. vastuluureosakonna tööst 1954 – 1955, nr 2, l 5)

■ **Klimov, Nikolai Aleksei p** – ENSV SM julgeolekustruktuuri 4. erijaoskonna ülem 15.06.1953, vanemleitnant. (ERAF, SM f 17, n 2, s.27, l 273)

■ **Kohver, Konstantin Abrami p** (s 17.06.1904 Tambovi obl) – 182. laskurdiviisi 42. jala-vaepolgu operatiivvolinik ja eriosakonna uurija oktoober 1940 – juuli 1941; ENSV SARK vanemuurija aprill 1944 – september 1944; ENSV SARK ja RJRK vanemuurija september 1944 – november 1945; ENSV RJM sisevangla ülem november 1945 – veebruar 1949; ENSV RJM "V" ("B") osakonna ülema asetäitja veebruar 1949 – juuni 1950, julgeolekukapten; ENSV SM julgeolekustruktuuri 6. eriosakonna ülem 1953–1954. Maist 1954 kõrvaldati julgeolekumorganeist kui ebausaldusväärne isik. Ilmnes, et novembris 1940 oli ta parteist välja visatud, mida ta oli varjanud. 1946. a astus ta uuesti parteisse, kuid varjas varasemat parteist väljaviskamise fakti. (ERAF, f 1, n 6, s 1319; ERAF, SM f 17, n 1, s 54, l 38; ERAF, SM f 17, n 2, s 27, l 182)

■ **Komkov, Ivan Pjotri p** (s 1915) – 22. laskurkorpuse eriosakonna sekretär-šifreerija Tallinnas september 1940 – märts 1941; märtsist 1941 Leningradi oblastis julgeolekus; ENSV RJRK 5. osakonna vanemoperatiivvolinik 19.05.1944 – 2.12.1946, julgeolekukapten; ENSV RJM šifreerimisjaoskonna ülem 2.12.1946 – 1959. Vahepeal ENSV SM julgeolekustruktuuri 8. osakonna ülema asetäitja, samas ka 1. jsk ülem alates 15.06.1953 kuni 1954, alampolkovnik. Asus 1959. aastast tööle kalatööstusesse. Oli Eesti kalatööstuse ekspeditsiooni baasis kaadrite osakonna vaneminspektor. 28.11.1961 sai finantsdistsipliini rikkumise eest range parteilise noomituse. 31.01.1963 karistus kustutati. (ERAF, f 1, n 6, s 6373; ERAF, f SM 17, n 2, s 27, l 183)

■ **Kroon, Jossif Antoni p** (s 19.09.1919. Simferopolis, 1920. a repatrieerus vanematega Eestisse) – ENSV SARK 182. laskurdiviisi eriosakonna operatiivvolinik september 1940 – juuli 1941; ENSV RJM 2. osakonna 2. jsk ülema asetäitja 24.04.1947 – 21.10.1948; ENSV RJM 2. osakonna 1. jsk ülem 21.10.1948 – 6.12.1949; ENSV RJM 2. osakonna 1. jsk ülema asetäitja 6.12.1949 – 1.08.1951; ENSV RJM

2. osakonna 1. jsk ülema kt 1.10.1951 – 1.10.1951; ENSV RJM 2. osakonna 1. jsk ülem 1.10.1951 – 5.04.1952; ENSV RJM 1. osakonna ülem 5.04.1952 – 27.05.1953; ENSV SM julgeolekustruktuuri 2. osakonna ülem, alampolkovnik 27.05.1953 – 15.08.1953; ENSV SM julgeolekustruktuuri 2. osakonna ülema asetäitja 15.08.1953 – 1.04.1954; ENSV MN ja RJK 1. osakonna ülema asetäitja. Vallandatud seoses teenistusliku mittevastavusega ja arvatud reservi; ENSV SM raudteemiilitsa jsk ülema asetäitja 26.07.1956 – 16.08.1956; ENSV SM Miilitsavalitsuse teosakonna sotsialistliku omandi riisumise vastase võitluse jaoskonnas 16.08.1956 – 1.03.1957. Vallandati miilitsaorganitest 1.10.1960. (ERAF, SM f 1, n 2, s 22226; ERAF, SM f 17, n 2, s 27, l 182)

■ **Kuropatkin, Pavel Andrei p** (s 5.11.1911 Tveri kubermangus) – ENSV SM 1. eriosakonna ülema asetäitja veebruar 1951 – juuni 1954, alampolkovnik. ENSV SM 1. eriosakonna ülem juunist 1954, kui osakonna juhataja Avik läks erru. Oli sellel kohal kuni 1.12.1959, mil ametikoht lülitati nomenklatuurist välja. Edasine teenistuskäik ei selgu. (ERAF, f 1, n 6, s 6627; ERAF, SM f 17, n 2, s 27, l 183)

■ **Pupõšev, Donat Arkadi p** (s 27.03.1917) – ENSV SARK uurimisosakonna uurija 28.02.1941 – 1.03.1941; ENSV RJRK juurdalusala uurija 1.03.1941 – august 1941, julgeoleku nooremleitnant; ENSV RJRK operatiivgrupi jsk ülem 1943 – märts 1944; ENSV RJRK/RJM uurimisosakonna ülema asetäitja september 1944 – jaanuar 1950, major; ENSV RJM uurimisosakonna ülem jaanuar 1950 – mai 1953; ENSV SM julgeolekustruktuuri 7. osakonna ülema asetäitja mai 1953 – aprill 1954; ENSV MN ja RJK uurimisosakonna ülem 1.04.1954 – 29.04.1957. Lahkus oma naise ja kolme tütre juurest. Sai selle eest parteilise karistuse 1956. Partei soovitas pere juurde tagasi pöörduda. Ei teinud seda ja vastavate järelduste mittetegemise pärast vabastati uurimisosakonna ülema kohalt. 25.06.1976 autasustati NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi poolt "Töövapruse medaliga" edusammude eest väliturismi arendamisel 1966–1970. (ERAF, SM töötajate teenistuskäigu lehtede kartoteek 1940/1941; ERAF, f 1, n 6, s 8225)

■ **Ruban, Aleksandr Mihhaili p** – ENSV RJM 5. osakonna ülem; ENSV SM julgeolekustruktuuri 5. osakonna ülema asetäitja juunist 1953, alampolkovnik. (ERAF, SM f 17, n 2, s 27, l 265)

■ **Smirnov, Vladimir Fjodori p** – ENSV SM julgeolekustruktuuri 3. erijaoskonna ülem 15.06.1953, major. (ERAF, f 17, n 2, s 27, l 273)

■ **Sutškov, Pjotr Vassili p** (s veebr 1911) – ENSV SARK valitsusside (“ВЧ”-связь) jsk ülem alates 26.02.1946 – 1953/54, major. Edasise kohta andmed ei selgu. (ERAF, f 1, n 6, s 9093)

■ **Ševelkov, Vladimir Maksimi p** (s 25.07.1908) – ENSV RJRK/RJM “B” (“Б”) osakonna ülema asetäitja, 1946. aastast ülem; ENSV SM julgeolekustruktuuri 2. eriosakonna ülem 27. mai – 11. juuni 1953, polkovnik. Edasine ei selgu, kuna tema poolt täidetak ametikoht lülitati nomenklatuurist välja. (ERAF, SM f 17, n 2, s 27, l 233; ERAF, f 1, n 6, s 9787)

■ **Šornikov, Viktor Mihhaili p** (s 27.01.1906) – ENSV RJM “A” osakonna ülem juuli 1950 – 1953; ENSV SM julgeolekustruktuuri 1. eriosakonna ülema kt 1953. a aprillis, alampolkovnik. (ERAF, f 1, n 6, s 9818; ERAF, SM f 17, n 1, s 54, l 83)

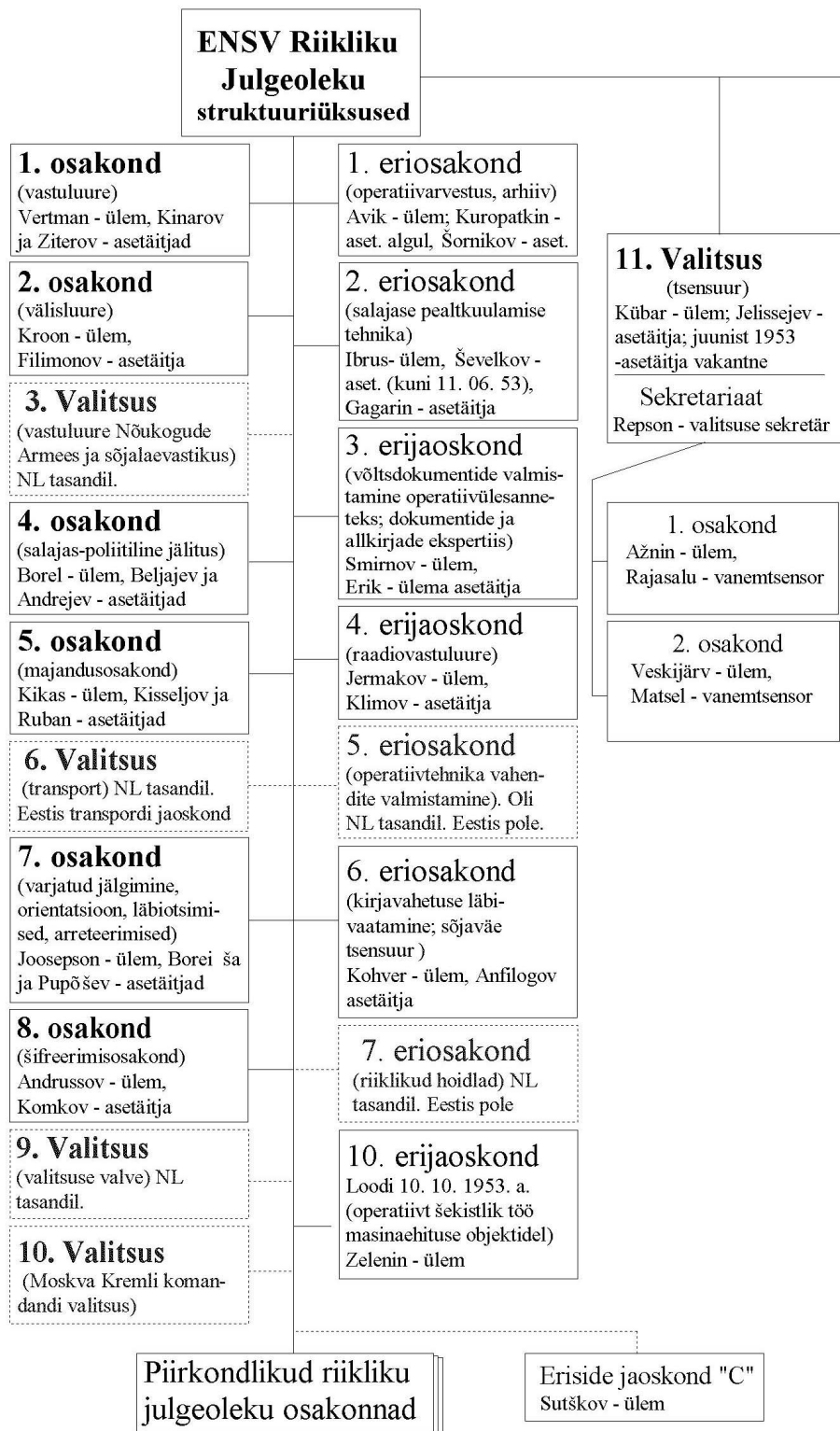
■ **Zelenin, Leonid Aleksei p** (s 1.03.1917) – NSVL julgeoleku kõrgemas koolis 1948–1950; ENSV RJM 4. osakonna ülema asetäitja märts 1950 – juuni 1953, major; ENSV SM julgeolekustruktuuri 5. osakonna 1. jsk ülem 15.06.1953, alampolkovnik; ENSV SM julgeolekustruktuuri 10. erijaoskonna ülem alates 10.10.1953, kui struktuuriüksus Eestis loodi. (ERAF, f 1, n 6, s 5790; ERAF, SM f 17, n 2, s 27, l 266)

■ **Ziterov, Ilja Abrami p** (s juunis 1908) – ENSV RJM “B” (“Б”) osakonna ülema asetäitja 2.12.1946 – 15.07.1947, alampolkovnik; ENSV RJM 4. osakonna ülema asetäitja 15.07.1947 – 23.06.1949; ENSV RJM 4. osakonna ülem, 23.06.1949 – vähemasti juuni 1950, polkovnik. Vahepealne teenistuskäik teadmata. ENSV SM julgeolekustruktuuri 1. osakonna ülema asetäitja märtsist 1953. 13.08.1953 lülitati see ametikoht EKP KK nomenklatuurist välja ning edasine teenistuskäik ei selgu. (ERAF, f 1, n 6, s 5796; ERAF, SM f 17, n 2, s 27, l 254)

■ **Vertman, Elmar Juhani p** (s 9.05.1923 Leningradis) – NSVL SARK eriotstarbelise üksiku moto-laskurbrigaadi radistide kooli kursant

1942–1943; NSVL RJRK Leningradi oblasti 4. valitsuse kaastöötaja Valdai linnas; ENSV SARK/SM banditismivastase võitluse osakonna (ОББ) operatiivvolinik veebruar 1944 – veebruar 1947; ENSV RJM 2-“N” (2-“H”) osakonna vanemoperatiivvolinik veebruar 1947 – detsember 1948; ENSV RJM 2-“N” osakonna jaoskonna ülema asetäitja detsember 1948 – august 1950; ENSV RJM 2. osakonna jaoskonna ülema asetäitja august 1950 – märts 1952; ENSV RJM erioperatiivjaoskonna ülema asetäitja märts 1952 – märts 1953; ENSV SM julgeolekustruktuuri 2. osakonna ülema asetäitja märts 1953 – 16.06.1953; ENSV SM julgeolekustruktuuri 1. osakonna ülem, vanemleitnant 16.06.1953 – september 1953; NSVL julgeoleku kõrgemas koolis enesetäiendamise üheaastasel kursusel september 1953 – juuni 1954; NSVL MN j.a RJK I Peavalitsuse sektori juhataja asetäitja juuni 1954 – jaanuar 1955. Pikaajalisel lähetusel Rootsis jaanuar 1955 – aprill 1958. NSVL MN j.a RJK käskkirjaga nr 242 3.06.1958 omistati julgeoleku majori auaste; ENSV MN j.a RJK 1. osakonna ülema asetäitja aprill 1958 – aprill 1960; NSVL MN j.a RJK II Peavalitsuse jsk ülem aprill 1960 – märts 1962; ENSV MN j.a 1. osakonna ülem märts 1962 – 1.10.1963. NSVL MN j.a RJK käskkirjaga nr 290 21.07.1962 omistati julgeoleku alampolkovniku auaste. Oktoobrist 1963 edutati enam vastutavale tööle NSVL MN j.a RJK-s. ENSV MN j.a RJK 1. osakonna ülema kohale asus Vertmani asemel Adolf J. Torpan. E. Vertman hukkus eriülesande täitmisel (aeg ja koht teadmata). (ERAF, f 1, n 6, s 5304; ERAF, SM f 17, n 2, s l 182; Kompromiss on välistatud. Lugusid Eesti tšekistidest. Tallinn, 1984, l 8, 252)

■ **Uurimust on toetanud**
Kistler-Ritso
Eesti Sihtasutus

ENSV SM märts 1953 - märts 1954

Lombak - siseminister (alates 02. 09. 53)

Krassman - siseminister (27. 05. - 02. 09. 53)

Moskalenko - siseminister (kuni 27. 05. 53)

Ševtšenko, Klausen, Neelus, Pork - asetäitjad

Sekretariaat

Orlov - ülem, Liksman - ülema asetäitja

Maanteede Valitsus

Klaus(son) - ülem

Tuletõrjevalitsus

Kosse - ülem, Kilejev - asetäitja

Arhiiviosakond

Muzõkantova - ülem

Vanglaosakond

Erm - ülem, Tsvetkov - asetäitja

Parandusliku töö kolooniate osakond

Suvorov - ülema asetäitja

Laste kolooniate osakond

Hansson - ülem (osakond oli ajutiselt 20. 06. 1953 - 21. 04. 1954 justiitsministeeriumi halduses)

Finantsosakond

Rebane - ülem, Patrušev - asetäitja

Majandusosakond

Pääro - ülem; Gurov - asetäitja, algul Semt šenko

Kohaliku õhukaitse teenistuse osakond

Pihlapson - ülem,

Mobilisatsiooni jaoskond "M"

Kovalenko - ülem

Piirkondlikud miilitsa-osakonnad

Miilitsavalitsus

Pork - ülem

Teus, Prants - asetäitjad

Kriminaaljälituse osakond

Krönström - ülem, Vavulo - asetäitja

Uurimisosakond

Näär - ülem, Bolšakov - asetäitja

Operatiivosakond

Jūrna - ülem

Miilitsateenistuse osakond

Rääbis - ülem, Nikolajev - asetäitja

Sotsialistliku omandi riisumise vastase võitluse osakond (SORVVO)

Varres - ülem, Grigorjev - asetäitja

Riiklik Autoinspeksioon

Lukašev - ülem

Passiosakond

Kuus - ülem

Registreerimis-arvestusosakond

Geering - ülem

Kaadrite osakond

Künnapu - ülem

Relvade ja paljundus-tehnika väljastamise osakond

Kippasto - ülem

Kaadrite osakond

Naruson - ülem

Solovjov - asetäitja

Eriinspeksioon

Solovjov - ülem

Käskkirjade täitmise kontrolli inspeksioon

Starinov - ülem

Kullerteenistuse jaoskond

Ehin - ülem, Trošin - asetäitja

Amekondliku valve kontrolli- ja inspekteerimisinspeksioon

Šumarin - ülem

Materiaal-tehnilise varustuse jaoskond

Maimusov - ülem

Sergejev - asetäitja

Autotranspordi jaoskond

Razarenov - ülem

Meditšiini-teenistus

Tšivikov - ülem

Rõkov - asetäitja

Komandandi jaoskond

Ülem - vakantne

Gorenkov - asetäitja